

Пивоваров В. М.,
кандидат філологічних наук, доцент,
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, м. Харків

ФОРМУВННЯ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЧЕРЕЗ МЕДІАРЕСУРС СТРІЧКИ НОВИН САЙТУ СБУ

Актуальність. Освітній процес у закладах вищої освіти, зокрема з правоохоронної діяльності, вимагає заходів, спрямованих на підвищення як загальної компетентності курсантів, так і їх мовленнєвої компетентності щодо застосування лексичних одиниць української мови в медіапросторі.

Мета – простежити використання мовних засобів, які сприяють найбільш повному висловлюванню фахового ставлення авторів текстів до тих осіб, які вчинили протиправні дії під час російсько-української війни.

База дослідження – блок новин сайту СБУ [2], зокрема, у регіональному розрізі. Служба безпеки України на своєму сайті [2] в новинах систематично висвітлює події стосовно викриття та затримання осіб, котрі співпрацювали з російським агресором: коригували ракетні удари по містах Харківщини, продавали криміналітету «трофейну» російську зброю та вибухівку, «здавали» рашистам українських патріотів під час боїв за Харків тощо.

Після повномасштабного вторгнення російської федерації в Україну, в умовах воєнного стану та під час російсько-української війни особливо активізувалася діяльність Служби безпеки України щодо виявлення саме колаборантів. 2022 року набув чинності Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів (щодо встановлення кримінальної відповідальності за колабораційну діяльність)» (№ 2108-IX), відповідно до якого чітко окреслено, що саме розуміється під поняттям колабораційну діяльність, зокрема, це співпраця з державою-агресором [1].

Висвітленню цих подій і рішень присвячена значна кількість новин сайту СБУ. Проаналізовані їх тексти, які застосовуються як наочний матеріал під час занять, цілком і повністю відповідають вимогам публіцистичного стилю – стилю засобів масової інформації, який слугує потужним засобом суспільно-правового виховання, формування громадсько-правової думки, правових поглядів та уявлень людей, їх активної життєвої позиції у розбудові правової держави. Саме публіцистичні тексти покликані захищати суспільно-правові цінності, формувати почуття справедливості, відповідальності у виконанні своїх обов'язків і дотриманні закону. Водночас названий медіаресурс є цікавим матеріалом для підвищення в курсантів мовленнєвої компетентності, усебічно демонструє різноманітність застосування мовних засобів. Так, наприклад, набули широкого використання стилістично забарвлені фразеологізми, які не відповідають нормам сучасної української літературної мови, як-то жаргонні розмовні: кримінальне «*залягти на дно*», тобто «*припинити злочинну діяльність*» [3], *затримано «на гарячому»* місцевого ділка, тобто викрити кого-небудь, підстерігши його на місці злочину або на чомусь осудливому, протизаконному [4]. Слово ділок має зневажливий відтінок. Отже, наведені приклади відображають негативне ставлення авторів до опису подій, які стали предметом розгляду.

Тексти новин сайту також рясніють багатьма словами, взятими в лапки. Це зумовлено тим, що ці слова вжиті не в прямому значенні, а відображають переносне значення. Наприклад, загальновідомі слова набувають іншого значення, мають негативний відтінок, як-от: «*звітувала*» окупантам про наслідки повітряних атак РФ по території області; «*втемну*» розпитувала про «*останні новини*» у знайомих; отримані відомості ... передавала бойовику, а він вже «*доповідав*» кадровому співробітнику головного управління генштабу збройних сил Росії; добровільно «*мобілізувалися*» до підрозділів Південного військового округу країни-агресора; не вдалося «*вибити*» з українських патріотів розвідані; займався фабрикуванням

«карних справ» проти українських патріотів: «зливати» інформацію тощо. Слова, взяті в лапки, ще більше привертають увагу читача, формують мовленнєву компетентність як заперечливу складову ставлення до описуваних подій.

Формуванню компетентності сприяють і актуалізація вживання тих слів, які в побутовому мовленні можна почути не завжди, як-от народно-розмовне *схрон*: «Зловмисник зберігав зброю у підземному схроні».

Одного з колаборантів названо *гауляйтером*. Зазвичай цим словом називають адміністративного намісника, що очолює населені пункти або регіони, окуповані росією під час російсько-української війни [5].

Часто вживані слова *фігурант*, *зловмисник*, *криміналітет* та інші суттєво збагачують словниковий запас здобувачів вищої освіти у сфері правоохоронної діяльності, служби безпеки.

Висновки. Стрічка новин сайту СБУ має важливе значення не тільки для використання медійного ресурсу для масового інформування про події, а також може бути дуже корисною для освітнього процесу стосовно розвитку за її текстами мовленнєвої компетентності курсантів. Отже, читаючи та аналізуючи стрічку новин сайту СБУ, здобувачі вищої освіти можуть поглибити збагачення лексичної складової мовної підготовки, а також унаслідок появи нових фразеологізмів і значного використання слів з подвійним значенням потребуватиме в разі потреби розширювати знання з української мови і звертатися до словників чи інших джерел.

Література:

1. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо встановлення кримінальної відповідальності за колабораційну діяльність. Закон України від 03.03.2022 р., № 2108-IX. URL: <https://www.google.com/search?q91b&biw=1152&bih=594&sxsrf> (дата звернення: 15.03.2024).

2. Сайт СБУ. URL: <https://ssu.gov.ua/novyny?tags%5B0%5D=topnovyny&tags%5B1%5D=bezpeka®ions%5B0%5D=kharkiv-region&page=1> (дата звернення: 14.03.2024).

3. Словник жаргонної лексики української мови. URL: <http://ukr-zhargon.wikidot.com/d> (дата звернення: 14.03.2024).

4. Зловити на гарячому – фразеологія. URL: <https://goroh.pp.ua/%D0%A4%D1%80%D0%B0%D0%B7%D0%B5> (дата звернення: 15.03.2024).

5. Словник іншомовних слів Мельничука. URL: <https://126.slovaronline.com/> (дата звернення: 16.03.2024).

6. Вікіпедія. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%93%D0%B0%D1%83%D0%BB%D1%8F%D0%B9%D1%82%D0%B5%D1%80> (дата звернення: 16.03.2024).

*Тринога Т. М.,
Навчально-науковий інститут № 1
Національної академії внутрішніх справ, м. Київ;*

*Науковий керівник: Юлдашева С. А.,
кандидат філологічних наук, доцент,
Національна академія внутрішніх справ, м. Київ*

ОСОБЛИВОСТІ МОВНОГО ОФОРМЛЕННЯ ТЕКСТІВ ЮРИДИЧНИХ ДОКУМЕНТІВ

Офіційно-діловий стиль юридичного мовлення, відображений передусім у текстах юридичних документів, характеризується сукупністю таких основних стильових рис (одночасно й вимог до нормативно-правових актів): офіційність, точність, однозначність,